

TİYATRO OYUNLARI DİZİSİ

Reşat Nuri Güntekin

BİR KÖY ÖĞRETMENİ

İNKILÂP VE AKA KİTABEVLERİ

Reşat Nuri Güntekin :

Çalıkuşu (N. Cumalı)	500
Hançer	500
Hüileci	500

Cevat Fehmi Başkut :

Bütün Eserleri Cilt I (1-5) Ciltli	5000
Bütün Eserleri Cilt II (6-11) Ciltli	5000
Bütün Eserleri Cilt III (12-17) Ciltli	5000
Bütün Eserleri Cilt IV (18-23) Ciltli	5000

Faruk Nafiz Çamlıbel :

Akın	250
Canavar	250
Kahraman	250
Özyurt	250

Hâdi Özbesleyici :

Okul Piyesleri (Belirli gün ve haftalara ait ve millî 20 piyes)	2000

Peter Weiss :

Mara	300

REŞAT NURİ GÜNTEKİN TİYATRO OYUNLARI DİZİSİ

BASILANLAR :

Bir Köy Öğretmeni
Hülleci
Hançer
Çalı Kuşu (N. Cumalı)

BASILACAK OLAN OKUL OYUNLARI

Bir Kır Eğlencesi
Bir Köy Hocası
Eski Borç
Felâket Karşısında
Gazeteci Düşmanı
Gözdağı
İhtiyar Serseri (Uygulama)
İstiklâl
Mektuplar
Şemsiye Hırsızı
Ümit Mektebinde
Ümidin Güneşi
Vergi Hırsızı

UYGULAMALAR

Akif Bey (Namık Kemal'den)
Arapça değil mi, uydur uydur söyle!
Bahar Hastalığı
Bir Donanma Gecesi
Bir Gece Faciası
Çifte Keramet
Daktilo Makinası
Dolapdereli
Hakiki Kahramanlık
Kalbin Gençliği
Kader, Kısmet
Karaman Kahvesi
Karanlık Kuyu
Nesrin
Sevmek Hakkı
Sevda Politikası
Turna Katarı
Yol Geçen Hanı

BASILACAKLAR

Ağlayan Kız
Babür Şahın Seccadesi
Balıkesir Muhasebecisi
Bir Yağmur Gecesi
Bu Gece Başka Gece
Eski Rüya
Eski Şarkı
Gönül (ya da İnhidam)
Kır Çiçeği
Tanrı Dağı Ziyafeti
Taş Parçası
Yaprak Dökümü

ÇEVİRİLER

Cürüm ve Ceza
Evin İçi
İş Adamı
Karamazof Kardeşler
Kızıl Şenlik
Yaşayan Kadavra

BİR KÖY ÖĞRETMENİ

(İki perdelik okul piyesi)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

Kanunî Sahibi :
Hadiye GÜNTEKİN

İNKILÂP ve AKA
KİTABEVLERİ

İstanbul - Ankara Cad. No. 95

KİŞİLER :

Nihal	Başöğretmen
Naciye	İlköğretim müfettişi
Besime	Çocuk hastalıkları uzmanı, doktor
Zehra	İkinci öğretmen
Hatice	Orta yaşlı bir yerli kadın
Kerime Hanım	Eski bir öğretmen
Cemile	Okulun eski bir öğrencisi
	Bir fakir küçük kız

NOT Bu piyes 1927 yılında — 1 Ekim — İzmir'de yayınlanmakta olan «Fikirler» isimli derginin 7. sayısında tefrika edilmeğe başlanmıştır. Bu dergide (Bir Köy Muallimi) adıyla tefrika edilen piyes 1928 yılında Ahmet Halit Kitabevi tarafından (Bir Köy Hocası) adı ile 32 sayfalık bir kitap halinde piyasaya sürülmüştür. Kitabın üzerinde (İki perdelik mektep temsili) kaydı vardır.

H. G.

Kız isimlerinin değiştirilmesi suretiyle erkek okullarında oynanabilir.

SULHİ GARAN MATBAASI Koll. Şti.
İstanbul — 1973

BİR KÖY ÖĞRETMENİ

(Sahne: Küçük Anadolu kasabalarından birinde fakir bir okulun öğretmen odası... Sağda sınıfa geçen bir kapı, solda sofaya açılan başka bir kapı... Nihayette iki pencere... Eşya: Eski bir yazıhane ile birkaç sandalyadan, duvarlara asılmış birkaç levhadan ibaret... Fakat temiz ve çok dikkatli bir el ile düzeltilmiş...)

BİRİNCİ PERDE

(Sahne: İkinci öğretmen Zehra Hanım ayakta... Hatice Hanım yazıhanenin önüne oturmuş... Zehra Hanım imlâ yazdırmakla meşgul...)

ZEHRA

(Elindeki kitaptan okuyarak) Sulfato sıtmanın ilâcıdır...

HATİCE

(Güçlükle yazarak) Ilâcıdır...

ZEHRA

(Gülerek) Ayol üç kelimede üç yanlış var. Sulfato ile sıtma (s) ile ilâç (i) ile yazılır. **(Düzeltir).**

HATİCE

(Biraz kibrine dokunmuş) Pekâlâ... Pekâlâ... Öyle olsun...

ZEHRA

(Devam ederek) Yemekten sonra iki saat su içmemeli. (Kahkahayla gülerek) Hatice Hanım, ayol sende de (Ş) hastalığı var. (Sonra), (Su) kelimeleri (S) ile yazılır.

HATİCE

(Hiddetle kalkarak) A hanımcığım beni ayıplıyorsun, ama sende de gülme hastalığı var.. Ne gülüp kalbimi kırarsın öyle... Daha şunun şurasında derse başlıyalı üç ay bile olmadı...

ZEHRA

(Yine gülerek) Bunda kızacak ne var?.. Hiç talebe kısmı hocasına kızar mı?..

HATİCE

Kızmaz ama sen de insanla pek fena eğleniyorsun.... Bak Allah razı olsun Başöğretmen Hanım hiç öyle değildir... Üç aydır beni okutuyor... Şimdiye kadar kimbilir ne yanlışlar yaptım.. Dudağını bile kıpırdatmadı... Gülse bile insanı hiç incitmez.. Ah ne melek gibi bir öğretmendir O... Hatırın kalmasın ama Allah ne bu çocukları, ne bizi senin eline bırakmasın...

ZEHRA

(Onun omuzunu okşayarak) Darılma Hatice Hanım.. Haydi yaz: Sıtmayı sivrisinekler getirir. **(Yine gülerek)** ay bu sefer de sivrisineği (Ş) ile yazdı.

HATİCE

(Parlıyarak ayağa kalkar) Vallahi billahi yazmam... Ben senin eğlencen değilim... Bugün öğretmen hanım mektepte yok.. Senin dersini ben vereyim dedin.. «Allah razı olsun!» deyip önüne oturdum... Yarım saattir eğlenirsin... Senden gelecek iyilik Allahtan gelsin... Hem de yazdırdığı şeylerin bir manâsı olsa.. Sulfato sıtmanın ilâcı imiş... Para verip zehirli gavur ilâçlarını yutacağım yerde Kandilli Dede'nin türbesine bir bez bağlarım olur gider. Yemekten sonra iki saat su içmemeli imiş... İçim Kerbelâ yangını gibi yanarken su içmeyeceğim de iki saat sonra hararetim kesildiği zaman mı içeceğim.. Sıtmayı sivrisinekler getirirmiş.. Sivrisineğin işi yok da hastalık taşıyacak.. Hem gören kim?..

ZEHRA

(Pencereden bakarak) Otomobil sesi değil mi o?.. Öyle ya bir otomobil geliyor.. Garip şey.. Köyde otomobilin ne işi var?

HATİCE

(Pencereye gelerek) Bazı bazı ecnebiler gelirler...

ZEHRA

Ay okulun önünde durdu.. İçinden, iki hanım iniyor...

Tanıdım.. İlköğretim Müfettişi Naciye Hanım... Eyvahlar olsun okul da karışık..

(Zehre telâşla odayı düzeltmeye çalışırken Naciye ve doktor Resime Hanım içeri girer.)

ZEHRA

Buyurunuz efendim.

NACİYE

(Elini uzatarak) Okul yok mu bugün Öğretmen Hanım? **(Hatırlıyarak)** Öyle ya bugün Pazartesi öğleden sonra ders yok **(Besime'ye)** Aksi tesadüf...

BESİME

Şu halde çocukları göremiyeceğiz.

NACİYE

(Gülerek) Şimdi bir haberle on dakika içinde hepsini toplarız.. Küçücük bir köy... **(Zehra'yı takdim ederek)** okulun ikinci öğretmeni Zehra Hanım... Doktor Besime Hanımefendi... İlimizde bir inceleme gezisi için İstanbul'dan geldiler.

HATİCE

Doktor mu? dedi. Fesubhanallah.. Kadından da doktor olur mu?...

NACİYE

(Gülerek) Hanım kim?..

ZEHRA

Komşularımızdan... Öğrencilerimizden birinin annesidir. Ayni zamanda da öğrencimizdir.. Başöğretmen Hanımdan ders alır... Başöğretmen Hanım sade okuldaki çocuklarla yetinmez... Ayni zamanda komşu hanımları da okutur...

HATİCE

Allah her tuttuğunu kolayca getirsin. Mücevher gibi bir kız maşallah...

NACİYE

Demek Nihal Hanım ayrıca bir gece dershanesi de açtı...

HATİCE

Hem de öyle okutur ki... Benim gibi kalın kafalı bir kadını bile üç ay içinde okutup yazdırdı. **(Sitemle Zehra'ya bakarak)** (Ş) leri (S) leri az buçuk karıştırırız ama...

NACİYE

Nihal hanım yok mu?

ZEHRA

Bugün fevkalâde olarak gelmedi.. Hasta olmasın diye merak ediyorum... Şimdi ben de onu yoklamaya gidecektim..

NACİYE

Mümkünse bir haber gönderiniz... Hanımefendi ile beraber geldiğimizi söyleyiniz. Hanımefendi bütün öğrencileri muayeneden geçirecekler.. Sonra öğrencileri toplamanın bir çaresi...

ZEHRA

O kolay efendim... Haber göndeririz.

NACİYE

(Besime'ye) Biraz dinlenin efendim...

HATİCE

(Çıkacağı zaman) Affedersiniz merak ettim de... Demek siz doktorsunuz...

BESİME

Evet...

HATİCE

Sahici doktor mu? Hani şu hastaya bakan doktorlardan mı?..

BESİME

(Gülerek) Öyle ya...

HATİCE

Ee siz ölüye bakmaktan filân korkmaz mısınız?

BESİME

Neye korkayım?

HATİCE

Gece vakti hastaya filân çağırırlarsa gitmeye korkmaz mısınız?..

BESİME

Ne sebep var?

HATİCE

Maşallah vallahi (Zehra ile çıkar)

İKİNCİ SAHNE

Besime - Naciye

BESİME

(Etrafına bakarak) Bu harabeye okul diyoruz değil mi? Ne fakir, ne talihsiz memleket.. Çocuklarımızı böyle yerlerde mi terbiye etmek isterdik? Sonra tam bir vücut ve ruh sıhhatine malik olarak yetişmelerini arzu ediyoruz... Bu nasıl olacak bilmem ki?..

NACİYE

Belki biraz güç, fakat her halde imkânsız bir şey değil.. Anadoluya geldiğim zaman ben de evvelâ sizin gibi ümitsizliğe düşmüştüm... Fakat sonra fikrimi değiştirdim. Bu bakımsız topraklarda büyük bir istidat ve kabiliyet gizli... İnsan cevher gibi temiz ruhlara, cesaret ve kuvvetle dolu gençlere tesadüf ediyor.. Biraz sonra göreceğiniz genç öğretmen bunlardan biridir... İstanbul Kız Öğretmen Okulunda yetişmiş gayretli, zeki ve mütevazı bir genç kız... Bazan köy okullarını gezerken ümitlerim kırılacak gibi olur... O vakit bu Nihal'i görmiye gelirim... Onun cesaret ve ümidi benim için adeta bir ilâç olur... Nihal bu bakımsız köyün ruhu gibidir... Yalnız çocuklarla değil ailelerle, köyün içtimaî dertleriyle de uğraşır.. Hasılı kendini tam manâsiyle memlekete ve ıstırap çekenlere vakfetmiştir.

Bütün dünya emelini, istikbal arzusunu kendi ihtiya-

riyle gönlünden silmiştir... Onu hiç değişmiyen siyah, sade elbiseleriyle, dudaklarının hüzünlü ve çekingen gülümsemesiyle elli yaşında insanlar kadar ciddi ve ağır tavırlariyle gördüğüm zaman...

(Sözün burasında dışarıda bir gürültü kopar... Nihal ıslık çalarak, kahkahalarla gülerek «yaşasın hayat!» diye haykırarak içeri girer. Çok şık giyinmiştir... Elinde kocaman bir bavul vardır.. Ziyaretçileri görünce hayretle bağırır... Bavulunu elinden atarak tekrar dışarı kaçar.)

BESİME

Bu ne? Köyde bu kıyafette insan ne arıyor?

NACİYE

Pek garip... Pek garip... Kendimi rüyada zannediyorum..

BESİME

Tanıdığınız birisi mi?..

NACİYE

Evet... Nihal...

BESIME

Bahsettiğiniz Başöğretmen mi?..
(Kahkaha ile gülmeğe başlar)

NİHAL

(Biraz mahcup) Bir köy öğretmenine yakışmıyacak şekilde karşınıza çıktım... Sebebini arzedeyim.

NACİYE

O halde çok sevindiğiniz belli... Mutlaka güzel bir haber aldınız...

NİHAL

(Bu sahneyi Nihal gittikçe artan bir neş'e ve hoppalıkla oynar) Çok güzel... Beni sevdiğiniz için siz de her halde pek memnun olacaksınız... Ben zengin oldum...

NACİYE

Zengin mi oldunuz?..

NİHAL

Hem de bildiğiniz gibi değil... Müthiş zengin... Tam yüzelli bin lira...

NACİYE

Şaka ediyorsanız beni büyük bir hayal kırıklığına uğratırsınız...

NİHAL

Vallahi sahi... Sizi bütün öğretmenlik ciddiyetimle temin ederim... Düşününüz tam yüz elli bin lira... Ben bu kadar parayı nereye koyacağım bilmem ki... İki millî piyango bileti almıştım... Büyük ikramiye bana çıkmış...

NACİYE

Ah ne güzel... Ne güzel...

NİHAL

Yüz elli bin lira... Ne servet... **(Gülümsiyen Besime'ye)** Hanımefendi yüzelli bin liraya ne servet deyişime gülersiniz... Hakkınız var Fakat her servetin ehemmiyeti onu elde eden insanın haliyle ölçülür... Düşününüz o hani gazetelerin hergün arzu ve istekleri hakkında sütun sütun mersiyeler yazdıkları bir ilkokul öğretmeni için bu kadar para... Gerçi tokgözlük göstermek, sizlere karşı **(taklit yaparak)** eh ne ise. Yüz elli bin lira şöyle, böyle bir şeye yarar... Mamafih ben öyle paraya ehemmiyet verenlerden değilim. Fazla bir heyecan bile duymadım!» tarzında rol oynaması da mümkün ama bu benim işim değil...

NACİYE

Buna o kadar hayret etmedim Nihal hanım... Yalnız..

NİHAL

Anladım... Kıyafetime hayret ediyorsunuz.. Beni hiç böyle giyinmiş görmediniz.. Bunu gelirken İstanbul'dan getirmiştim... Baktım ki buralara göre özellikle bir köy öğretmeni için gülünç olacak bir şey... Dürdüm, büktüm. Dolabımın bir köşesine attım... Hayatımın değişmesine imkân görmüyordum... Bir mütevazı köy öğretmeni olarak yaşayıp ölecektim... Binaenaleyh bu elbise giyilmiyecekti... Fakat insan ne olacağını hakikaten bilemiyor... Öğretmenlikle alâkam kalmayınca..

NACİYE

Ne söylüyorsunuz? Öğretmenliği bırakıyor musunuz? Buradan gidecek misiniz?..

BESİME

(Gülerek) Siz de tuhaf söyliyorsunuz... Böyle gençlikle, hayat ile dolu bir çocuk zengin olursa... Bakın ben de sizin gibi yüz elli bin liraya servet diyorum... Çünkü işini, idaresini bilen düzgün ruhlu bir insan için bu hakikaten bir servettir... **(Tekrar Naciye'ye)** burada kalmasına nasıl ihtimâl verirsiniz?..

NACİYE

Orası öyle... Fakat biz eğitimciler anlaşılan küçüklerle uğraşa uğraşa biraz çocuk oluyoruz... Fakir, çıplak sınıflarımızı en güzel istikballeri hazırlıyan bir atelye gibi görüyoruz... İnsanın bu munis hayal ve rüya yuvalarını en parlak bir hayat için bile terk edemiyeceğine inanıyoruz... Öğretmenlik bu âlemi uzaktan gören bir göz için ne zavallı, ne renksiz bir şeydir... Ondaki güzelliği anlamak için içine girmeli, o ateşin yavaş, yavaş içimizde yandığını duymalı... Burada dertlileri teselli etmek, bu kırık sıralar üstünde en zengin ve taze bir ilkbaharın yavaş, yavaş açıldığını görmek. Sonra bir gün yine burada, bu kürsüde vazife başında bir asker gibi düşüp ölmek...

NİHAL

(Yavaş yavaş kendisini kedere ve heyecana sürükliyen bu sözleri keserek) Allah esirgesin... Siz pek seçkin

bir şahsiyetsiniz Müfettiş Hanımefendi... Sizin gibiler yok değil... Fakat zannettiğinizden çok daha nadir... Bize gelince... Benim de sizin gibi söylediğim, sizin gibi ateşlendiğim zamanlar oldu... Fakat hiç bir zaman başka bir hayatın hasretini çekmekten geri kalmadım... Kendimi mesleğe çok büyük bir ateşle bağlı sanıyordum... Fakat samimi değilmişim... Görüyorsunuz ya elime birkaç para geçince bir gün bile durmadan elbisemi değiştiriyorum.. Yerime birisinin gelmesini, okulumu, çocuklarımı teslim almasını bile beklemiyorum. Derhal çantamı dolduruyorum... Bir cehennemden, bir yangından kaçar gibi kaçıyorum.. Küçüklerime veda bile etmiyorum.. Nankörlüğün derecesini görüyor musunuz hanımefendi... Ben ki mesleğin oldukça iyilerinden biri olarak tanınıyordum. Öyle değil mi?.. Bakınız buradan kurtulduğum için nasıl memnunum, neşeliyim, çılgınım..

NACİYE

(Derin derin onun yüzüne bakarak) O halde niçin ağlıyorsunuz?

NİHAL

Ben mi?

NACİYE

Neye gözleriniz yaş içinde?

NİHAL

Belki sevinçten... Düşünün... Hiç ummadığım bir zamanda bu saadet...

NACİYE

Değil Nihal... Müsaade et sana bir kardeş gibi sadece Nihal diyeyim... Bu meslek beni bir gözyaşı uzmanı yaptı... Binlerce miniminininin ağladığını gördüm... Gözlerden akan yaşların kalbin hangi kaynaklarından geldiğini gayet iyi biliyorum... Bilirsin ya korkan insan cesurum diye haykırır... Senin mesudum diye bağırman biraz o kabilden... Burada, bu karanlık köy okulunda çalıştığın müddetçe renkli ve mesut bir hayat rüyasını gönlünden çıkarmadın... Bunu biraz bir kabahat gibi utanarak söylüyorsun... Hiç öyle değil... Dar bir hayalin, kısa bir emelin olaydı, güzel şeylerin hasretini çekmeseydin sen zaten iyi bir hoca olamazdın... Bence öğretmen nedir bilir misin Nihal?.. Erişilemiyecek, elde edilemiyecek kadar yüksek şeyler isteyen bir âciz ve fakir insan... Düşündüğü şeylerin kendisi için mümkün olamıyacağını biliyor... Onları başkasına vermekte, o gayeye başkalarını eriştirmekte bir teselli buluyor... Evet sen mesudum diyorsun.. Elindeki küçük servetle oldukça rahat ve mesut bir hayat yaşıyacağından eminsin... Fakat burasını hatırlamıyacağından, aramıyacağından emin değilsin... Bu şüpheyi zihninden çıkarmak içindir ki mesudum diye haykırıyorsun... «Kalbsizim, çocuklarımı son bir defa görmeden kaçıyorum!» diye feryat ettin... Çünkü onların samimî mateminin seni ne kadar perişan edeceğini biliyorsun...

NİHAL

Mübalâğa ediyorsunuz... Ben hiç bildiğiniz gibi bir insan değilim Müfettiş Hanım!.

NACİYE

Peki Nihal öyle olsun... Demek gidiyorsun?..

NİHAL

Hemen bugün... Bu geceyi kaza merkezinde geçirmek, yarın trene binmek fikrindeyim...

NACİYE

Okul ne olacak?

NİHAL

İkinci öğretmene bırakacağım...

NACİYE

Evet ama... Biliyorsunuz ki Zehra Hanım henüz yeni...

NİHAL

Ne yapalım başka çare yok...

NACİYE

Peki mademki kesin kararını verdin.. Beraberce gideriz... Zaten otomobilimiz de var... Hatta kaza merkezinde bu gece bana misafir kalırsınız... **(Doktora dönerek)** sizi tanıştırmayı unuttum... Hanımefendi Doktor Besime Hanımdır.

NİHAL

Şu meşhur çocuk uzmanı değil mi?

BESİME

(Gülümsiyerek) Çocukların dertlisi diyebilirsiniz. Fakat uzmanı biraz fazla...

NACİYE

Hanımefendi epeyce zaman ilimizde kalacak... Çocuk hastalıkları, çocuk ölümü hakkında inceleme yapacak... Çok iyi anlaşacağınızı umuyorum... Zaten iki meslek hemen hemen bir değil midir? Miniminilerin dilsiz ıstıraplarını keşfetmek için doktor, öğretmen ruhunda bir insan olmalı... Nasıl ki köy öğretmenleri de bu gün yalnız çocukları okutmakla yetinmiyorlar... Bulundukları bakımsız, doktorsuz yerlerde biraz da hekim vazifesi görüyorlar. Fakat ne yazık ki çabucak ayrılacaksınız.

BESİME

Her halde bu işte çok zarar ettim.

NACİYE

Sonra bugün sana iyi bir müjde ile geliyordum.

NİHAL

Ne gibi?

NACİYE

Okulun tamiri için istediğimiz ödenek çıktı, aylardanberi süren muamele nihayet buldu... Artık bu fakir binayı istediğin şekle sokabilecektin...

NİHAL

Buna çok memnun oldum, Hanımefendi.. Geçenlerde **keşif yapmıya** gelen mimarla gayet iyi anlaştık... Dershanenin tavanını yükselteceğiz... Güneşe karşı üç pencere açacağız... Sonra yeni sıralar... Bahçedeki ahırın yanına çocukların hem yemek yemeleri, hem kışın üşümeden, ıslanmadan teneffüs edebilmeleri için...

NACİYE

(Manalı bir gülümseme ile) Gitmek üzere olduğunuzu unuttunuz... Ebediyen burada kalacak gibi söz söylüyorsunuz...

NİHAL

(Mahcup) Evet, evet... Hakkınız var... Artık gelecek başöğretmen düşünsün... Allah vere de anlayışlı birini...

NACİYE

O artık bir talih meselesi Nihal...

NİHAL

(Sinirli) Hiç olmazsa üç ay evvel şu ödeneği verseydiler arkamda güzel bir okul bırakacaktım... Yazık.. Çok yazık...

NACİYE

Hakikaten yazık Nihal... Ne yapalım, oldu...

HATİCE

(Elinde bir çocukla girerek) Doktor Hanımı buraya

Allah gönderdi... Eve giderken bu zavallı öksüzü samanlıkta gördüm... Doktor Hanım aklıma geldi, belki yarasına ilâç verir de çocuk iyi olur dedim...

NİHAL

Sen yine üç gündür okula gelmiyordun Fatma... Demek hasta idin? Ben üvey annen mahsus göndermiyor sanmıştım.. (**Naciye ve Besime Hanımlara dönerek**) Bu çocuk öğrencimizdir efendim... Üvey annesi fazla sert ve aksi bir kadın... Gerçi o kadar ihtiyaç ve ıstırap içinde kalıp da fena olmamak mümkün değil ama... Her ne ise bu çocuğa çok fena muamele eder... Pek nadir okula gönderir... Ev ve tarla işlerinde kullanır; çamaşır, bulaşık yıkatır, kırdan odun toplatır... Böyle olduğu halde zavallıyı da daima döğer Zeki ve iyi bir kızdır ki haftada ancak bir iki kere okula uğramaya vakit bulduğu halde öteki çocuklardan geri kalmaz... Ne oldun bakayım çocuğum?

HHTİCE

Çamaşır yıkarken elinde tencere ile ateşin üstüne kapaklanmış, bileğinde biraz yara vardı... Su kaptı... Şiştikçe şişti... Birçok ilâçlar yaptılar ama geçmedi...

BESİME

(**Onu elinden tutarak**) Biçare adamakıllı hasta... Müthiş ateşi var... Tabiî yaradan... Aç çocuğum bakayım...

ÇOCUK

(**Korkarak**) Olmaz... Acır... Acır...

BESİME

Ben acıtmam çocuğum korkma...

ÇOCUK

(Ağlıyarak) İstemem, istemem...

HATİCE

(Göz ederek) Siz durun ben anasını çağırayım da o açsın...

ÇOCUK

Dur hanım teyze dur... Annem gelmesin... Açtırırım... Sesimi bile çıkartmam... **(Besime kolundaki sargıyı açmaya başlar.)**

NİHAL

Üvey annesinden ne kadar yıldığını görüyor musunuz hanımefendi... Yara açılırken o kadar canı yanıyor da sesini bile çıkarmıyor...

BESİME

(Muayeneden sonra öğretmen ve Müfettişe dönerek) Berbat... Ufak bir yarayı azdırmışlar... Biraz daha devam ederse çocuk kangren olacak...

NACİYE

Peki çaresi...

BESİME

Ufak bir ameliyat lâzım.. Pek minimini bir şey... Fakat mesele orada değil... Bakmak, yarayı değiştirmek lâzım...

NİHAL

Ne lâzımsa yapılsın hanımefendi... Hatta şimdi... Ne lâzımsa size hazırlıyalım... Ufak tefek levazımım da var...

BESİME

Bende de her şey var amma, asıl iş ameliyattan sonra tedavide... Yarayı değiştirmek hiç olmazsa on, on beş gün çocuğa bakmak lâzım... Anlattığınıza göre üvey annesinin evinde bu kabil değil...

NİHAL

Peki okulda bakılsa...

NACİYE

İmkânı yok... Çünkü siz gidiyorsunuz... Öğrencilere bile bakacak kimse kalmıyor...

NİHAL

İkinci öğretmen Zehra Hanıma rica etsek... Zehra Hanım... Zehra Hanım... Biraz gelir misiniz... Ah ne olurdu şu çocuk on beş gün evvel yaralansaydı ben bakardım... Şimdiye kadar iyi olurdu...

NACİYE

(Gülerek) Sizin gitmeniz hakikaten fena zamana tesadüf etti...

HATİCE

Ay!.. Öğretmen hanım gidiyor mu?

NİHAL

Gidiyorum Hatice Hanım...

HATİCE

(Şaşırarak) Sahi mi söylüyorsunuz?..

NACİYE

Çok üzgünüm sahi Hatice Hanım..

HATİCE

(Ağlıyarak) Bak şu başımıza gelenlere... Ya bizi kime bırakacaksın... Bu yaşta köyün anası olduydun... Hep dertlerimizi sen dinlerdin. Bir sıkıntıya düştüğümüz vakit gelip senden akıl alırdık.. Mektuplarımızı yazardın. Hastalarımıza bakardın... Bizim gibi yaşlı başlı insanlara okuma öğretirdin.. Ben de diyorum neden bugün öğretmen Hanım böyle gelin gibi giyinip kuşanmış diye... Vay bizim alnımızın kara yazısı... Anamız gidiyor; öksüz kalıyoruz...

(Hıçkırarak ağlamaya başlar.)

NİHAL

A Hatice Hanım... Bebek oldun...

(Hiddetle yanındaki kapıdan çıkar.)

HATİCE

Kim gelirse gelsin onun yerini tutamaz. Bunca öğretmen hanım gördük... Onun gibisine benzeri geldi mi?.. Üç ayda bana okuma yazına öğretti... (Ş) leri (S) leri karıştırıyorum ama adeta imlâ yazıyorum... Bu yaştan sonra benim kalın kafama girermiydi ki... Bugün öteki öğretmen hanımdan ders alayım dedimdi... Nerde o, nerde o... Nihal Hanımın attığı tırnak bile... **(Zehra'nın girdiğini görerek lâkırdıyı değiştirir)** Attığı tırnak bile olamazdı o giden eski öğretmen... O giden eski öğretmen hanım Nihal Hanımın attığı tırnak bile olamazdı değil mi Zehre Öğretmen Hanım?.. Allah razı olsun, bu Zehra Öğretmen de iyidir.

NACİYE

Zehra Hanım... Bir hastamız var... Evlâtlarımızdan biri... Hanımefendi küçük bir ameliyat yapacaklar... Fakat çocuk kimsesiz olduğu için beş on gün okulda alıkoymak, yarasına bakmak lâzım... Siz bu insaniyet vazifesini yapar mısınız?..

BESİME

(Çocuğun kolunu göstererek) Küçük bir yarayı bakımsızlıktan ne hale getirmişler...

ZEHRA

(Bakar fakat ellerini yüzüne kapıyarak çekilir) Aman

aman, aman, aman... Aman ne iğrenç şey... Gönlüm bulandı... Hanımefendi elimde şeytan tırnağı çıkar da kendi kendimden iğrenir, korkarım. O yapacağım şey değil... **(Ellerini yanaklarına vurarak)** Aman pek fena oldum; bayılacağım...

NACİYE

(Doktora) Görüyorsunuz ya... İstidatsız bir kız değil... Nihal onu günden güne adam ediyor, yetiştiriyordu ama...

(Nihal siyah sade elbiselerini giyinmiş olarak girer).

BESİME

O halde bu ameliyatı yapmak lüzumsuz.. Açık bir yara ile çocuğu evine, hatta üvey annesinin yanına göndermek çok daha tehlikeli.

NİHAL

(Mahcup ve mahzun) Siz ameliyatı yapın hanımefendi... Ben birkaç gün on, on beş gün daha kalırım... Ne yapalım vazife... **(Müfettişe)** Hatta icap ederse bir ay da kalırım... Ödenek geldi. Binayı gönlümce yaptırmadan gidemiyeceğim... Çok uğraştığım bu işi yarım bırakmak istemem... Bir ay daha kalırım... Ağlama Hatice Hanım... Bak daha kalıyorum... İmlâyı iyice ilerletiriz...

HATİCE

(İki ellerine sarılarak) Anamız... Köyün küçücük anası.

— Perde iner —

İKİNCİ PERDE

(Ayni sahne.. Yalnız bazı tamirler yapılmış. Duvarlara meşhur adamların resimleri asılmış.. Perde açıldığı zaman Nihal yine ilk perdedeki gibi giyinmiş, bavulunu yerleştirmekle meşgul... Dışarıda keman çalınıyor...
Müfettiş ve doktor, yanlarında Zehra ile sol kapıdan girerler. Nihal onları görünce eliyle susmalarını rica eder. Yanlarına yaklaşır... Bir azman sonra keman susar. .)

NİHAL

(İçeriye seslenerek) Bu parça hemen hemen kusursuz Cemile... İlk çaldığını bir daha tekrar eder misin?..

CEMİLE

Peki Nihal Hanım... **(Kemanın akord edildiği işitilir)**

NACİYE

Geçen seneki öğrencilerimizden bir çocuk... Dinlemenizi istiyorum... Çok sıkılgandır... Sizi görünce utanıp bırakmasından korkarım...

(Keman tekrar başlar... Biraz devam eder... Bir yerinde kesilir)

NİHAL

Neye durdun Cemile? Devam etsene...

CEMİLE

Bu kısmı bir türlü beceremiyorum Nihal Hanım... Buraya geldiğim vakit... **(Elinde kemaniyle içeri girer... Onları görünce bir çığlık koparır, kemanını yüzüne kapar... Kaçmak ister)**

NİHAL

Gel Cemile... Kaçma... **(Ve elinden tutup takdim ederek)** Cemile geçen seneki öğrencilerimizden... Musikiye çok istidadı var... Hatta ben onda gelecekte bir sanatkâr da görüyorum... İnşallah talihi yardım ederse...

MÜFETTİŞ

Hakikaten çok iyi çalıyorsunuz kızım...

CEMİLE

Neresi iyi efendim...

NİHAL

Cemiledeki istidadı ben okul şarkılarında keşfettim.. Mutlaka bir çalgı öğrenmek istiyordu... Ben eskiden ke-

man çalardım.. Kemanımı buraya getirmiştim... Bir köşede duruyordu... Bir gün Cemilenin ona hasretle baktığını gördüm... Ben de o kadar iyi bilmiyorum ama istersen sana öğretebilirim dedim. Derse başladık.. Az zamanda o kadar ilerledi ki... Fikrim onu biraz daha çalıştırdıktan sonra Konservatuvar'a yazdırmaya çalışmaktı.

DOKTOR

Siz dersleriniz ve vazifeniz dışında ne büyük işlerle meşgul olmuşsunuz Nihal Hanım... Okumak bilmiyen büyüklere okuma öğretmek, hastalara hastabakıcılık, hatta gerektiği takdirde doktorluk etmek, fakirlere yardım etmek bunlara nasıl vakit ve kuvvet bulurdunuz?.

NİHAL

(Gülerek) Köy okulları biraz köy dükkânlarına benzer Hanımefendi... Onlarda nasıl yağ, kömür, odun, basma, iğne bir arada bulunursa köy öğretmenlerinin dağarcığında da böyle çeşitli marifetler lâzım... Köylerde gizli istidatlar saklı... Onları arayıp keşfetmezsek kendi kendilerine sönüp gidecekler...

DOKTOR

Bu sizin yaptığınız hakikaten fedakârlık... Hem böyle huzur ve rahatınızı terk ederek hiç bir menfaat beklemeden...

NİHAL

Pardon, pardon efendim... Bilâkis çok büyük bir

menfaat hissiyle çalıştım... Meselâ ben bugün artık bu köyü bir daha görmemek üzere terk ediyorum. Zengin olduktan sonra bu meslekte kalamam ya... Evet bugün katiyen gidiyorum... Hiç bir şey.. Ne vazife, ne de ısrar, hatta benim için dökülen şu samimî gözyaşları (**Cemile'yi gösterir**) bile beni burada alıkoyamıyacak...

ZEHRA

(**Ağlıyarak**) Ya benimkiler?...

NİHAL

Sana da, teşekkür ederim... Ne yapalım ben de üzgünüm ama ne yaparsın... Benim de yaşamıya, mesut olmaya hakkım var... (**Dönerek**) Ne diyordum.. Evet ben menfaat hissiyle çalıştım. Şu çocuğun gözlerinden dökülen incilerden büyük bir ücret olur mu insana..

CEMİLE

(**Büsbütün ağlayıp onu ellerinden tutar**) Siz bana sade keman öğretmediniz... Siz en kederli zamanımda beni elimden de tuttunuz.. (**Müfettiş ile doktora**) Hanımefendiler... Siz Nihal Hanımın bana ettiği iyiliği bilemezsiniz... Ben asıl bu köyden değilim... Kasabalıyım... Babam memurdu... İstilâda Yunanlılar alıp götürdüler... Bir daha geri gelmedi... Çok nazik ve ince bir annem vardı... O da kederinden ölüp gitti. Kimsesiz kaldım... Bu köydeki amcamın yanına sığındım... Kasabada daha başka şeylere alışmıştım. Amcamla yengem iyi insanlar... Fakat beni anlıyamıyorlardı... Yalnızlıktan, kederden ölüyordum...

Nihal Hanım dertlerimi anladı.. Bana kollarını açtı... Bir abla oldu... Senelerce beni teselli etti... Bana ümit verdi. Az zamanda biraz keman çalışım istidadımdan değildir... Dertliyim de ondandır... Kimbilir belki bir gün onun yardımiyle... **(Ağlıyarak susar)**

NİHAL

(Azarlayarak) Çocukluğa lüzum yok... Sizin için hayatımı kıramam... Ben gidiyorum... Kesin... Bağlasalar durmam... Hem niçin beni en kuvvetli olduğum bir zamanda sinirlendiriyorsunuz... Ben size böyle mi hizmet ettim... Gideceğim, gideceğim...

MÜFETTİŞ

Git Nihal... Seni bağlıyan yok... Hatta yerine birisini bile buldular... Kerime Hanım isminde eski bir öğretmen... Başka birisi olsun diye çok çalıştım ama...

DOKTOR

İyi bir öğretmen değil mi?

MÜFETTİŞ

Belki iyi öğretmen... Fakat eski... Hem de eskilerin en sinsi ve zararlılarından... Yeniliği kabul etmiş görünüp de kurnazca onun aleyhinde çalışanlardan... Unutmayınız ki Nihalin dostu kadar düşmanı da vardır.. Meselâ geri düşünceliler onun aleyhindedirler.. Bütün zamanını din bilgilerine harcamadığı, çocuklara zorla namaz kıldır-

madığı, başlarını örttürüp erkekten kaçırmadığı için, hasılı buna benzer bin türlü sebepten dolayı şiddetle düşman oldular... Sonra Nihal eşraftan, zenginlerden ziyade fıkara çocuklarına ehemmiyet verir.. Yerli kibarlar öğretmeni ötedenberi bir dalkavuk gibi görmeye ve kullanmaya alışmışlardır... Nihal onlara kulak asmayınca tabiî küplere bindiler. El altından daima ona aleyhtarlık ederler. Dedikodu yaparlar... Gizli mazbatalar imza ettirirler. Hâsılı bin türlü entrika çevirirler. Fakat Nihal'i bütün kuvvetimizle tuttuğumuz için ellerinden bir şey gelmiyordu. Şimdi onun gideceği anlaşılınca onun yerine Kerime Hanımı gönderecekler. Evvelâ birkaç hafta vekil olarak çalışacak.. Sonra tabiî asâleten tayin edecekler...

DOKTOR

Peki bunun çaresi?..

MÜFETTİŞ

Maalesef bunun çaresi yok... Nihal bu fakir köy okulunda mühim bir işe başlamıştı... Yalnız okulda değil köyde de bir eser vücuda getiriyordu. Yazık ki bu taze ağaç kuruyacak... Kerime Hanım Nihalin yeni bir şekle koymaya çalıştığı okulu yine eski haline getirecek...

NİHAL

(**Yine asabî**) Mersi... Şimdi de siz mi Hanımefendi?.. Fakat beyhude yoruluyorsunuz... Ne deseniz, ne yapsanız kalmıyacağım... Kalamam... Bu zindanda artık boğuldum... Gideceğim... Mutlaka gideceğim...

MÜFETTİŞ

Tabiî gideceksin Nihal... Seni zorla tutacak değiliz ya... Elbet de senin mesut olmaya hakkın var... Asabileşme. Hatta şimdi, yarım saat sonra hareket edeceksin. Ayrı arabaya lüzum yok, Hanımefendinin otosu var... Yalnız o vakte kadar köydeki hastaları bir kere daha görmesi lâzım. Özellikle kolu hasta olan o çocuğu...

NİHAL

Onu burada kendi elimle evlâdım gibi tedavi ettim... Bir şeyi kalmadı...

MÜFETTİŞ

Sen hazırsın değil mi Nihal?.. Biz yarım saate kadar geliriz...

NİHAL

Hazırım... Müsaade ederseniz ben de sizinle çıkayım.. Komşularımdan bazılarına veda edeceğim... **(Zehraya)** Siz buradasınız değil mi? Öğrencileri alıkoyunuz... Onlara da veda etmek isterim. **(Cemile'ye)** Sen de biraz daha burada kal, Cemile... Gitme de bir daha göreyim...

CEMİLE

Kemanınızı eski yerine koyuyorum...

NİHAL

Hayır, hayır... Onu sana bırakıyorum. Benden bir hatıra kalsın... Devam et.. Ümidini kaybetme... Müfettiş Hanımefendi de sana yardım eder.

(Çıkarlar)

ZEHRA

Ben şu demirbaş eşya defterlerini bitirdim... Nihal hanım gitmeden evvel imzalasın...

CEMİLE

Ben de izin verirseniz son dersime devam edeyim...

ZEHRA

Peki Cemile... Mamafih ne zaman istersen yine okula gelirsin... Yabancı değilsin...

(Kerime hanım elinde bir bohça, arkasında uçkurlu bir çarşaf ile içeriye girer)

ZEHRA

Buyurun efendim...

KERİME

Öğretmen hanım yok mu kızım?..

ZEHRA

Ben öğretmenim efendim.

KERİME

Fesubhanâllah sen öğretmen misin? Hani şu istifa eden öğretmen hanım mı?

ZEHRA

Hayır efendim... O birinci öğretmendir. Ben ikinci öğretmenim!...

KERİME

Pek tuhaf... Ben sizi okul kızı sandım...

ZEHRA

Belki ufak tefek olduğum için...

KERİME

Darılmayın fena bir fikirle söylemiyorum. Hani sanki giyinişiniz pek çocukça da... Biz öğretmenleri kelli ferli görmeye alıştık.

ZEHRA

(Eğlenerek) O halde dört peşli bir entari yaptırayım, bir kocaman kürk tedarik edeyim, başıma bir hotoz.. Bir kocaman çerçeveli gözlük... Çocuklar yaramazlık edince şöyle bir kalkınırım. Kürk kabarır, hiddetlenmiş hindiler gibi korkunç bir şey olurum... Çocuklar da beni sayarlar... O sizin dediğiniz öğretmenler tarihe karıştı efendim...

KERİME

(Garip bir kıyafetle kurularak) Sizin diliniz biraz uzunca ama toyluğunuza, tecrübesizliğinize veririm. Eski öğretmenlerle eğleniyorsunuz kızım... Doğrusunu söylemek lâzım gelirse yeniler eskilerin kesip attığı tırnak kadar olamaz. Kaba, kaba söylüyorum ama istediniz.

ZEHRA

Ziyanı yok efendim.. Bir fikirdir..

KERİME

Mamafih beni pek öyle eski fikirli de sanmayın ha... Aklın alacağı yenilikleri pekâlâ kabul ederim... «Şu kıyafet biraz çocukça» dedim. Öğretmen kısmı pekâlâ kapalı bir elbise giyer.. Başına şöyle temiz bir gazbezi atar... Eğer beni memnun etmek isterseniz siz de öyle giyinirsiniz..

ZEHRA

(Hayretler içinde) Sizi memnun etmek mi? Siz her halde bir öğrenci velisi olacaksınız... Gerçi velilerin arzusunu kollamak bir dereceye kadar vazifemizdir ama kılığımıza kıyafetimize, karışmalarına...

KERİME

Ben öğrenci velisi değilim kızım... Ben Nihal hanımın yerine tayin edilen başöğretmenim...

ZEHRRA

Siz yeni başöğretmen misiniz? Ya...

KERİME

(Gülerek) Gerçi Nihal hanım daha istifasını göndermedi ama beni vekil tayin ettiler. Bugün işe başlıyorum. Okulu teslim almıya geldim.

ZEHRRA

Affedersiniz... Bilmiyordum... Yanlışlıkla size tuhaf muamelelerde bulundum.

KERİME

Gerçi yabancı da olsam biraz daha ciddî bir muamelede bulunmanız lâzım gelirdi. Ama ne yapalım... Bir iştir oldu... Hatta doğrusunu isterseniz ben buna bir dereceye kadar memnun oldum. Çünkü sizinle şimdiden görüşüp anlaşmamıza fırsat verdi... Bak kızım... Ben sonradan söylenecek şeyleri evvelden söylemeyi severim... Ben bu okul hakkında esefle söyliyeyim ki fena şeyler işittim... Başöğretmen hanım yenilik yapacağım diye birçok münasebetsizlikler yapıyormuş... Okul çığrından çıkmış.. İtaat, intizam, inzibat namına bir şeycikler kalmamış.. Öğrenciler öğretmenlerle senli, benli arkadaş olmuş... Adeta köşekapmaca oynuyor, türkü söylüyormuş... Halk hiç memnun değil... Kaç defa şikâyet etmiş ama... Her ne ise kızım... Beni birkaç gün evvel çağırdılar... «Böyle birşey var.. Öğretmen hanıma piyango çıkmış... İstanbul'a gidiyormuş.. Sen şu öğretmenliği kabul et de şu okulu bir hale yola koy!» dediler... Ben de «Evvelâ vekil olarak gidip bir göreyim... Bakalım ahval ne merkezde... Bu okulu ıslah etmeyi aklım keserse febiha...» dedim... Ben öyle para âşıklısı bir insan değilim kızım... Elhamdülillâh halim, vaktim iyidir. Okuldan alacağım aylığa da ihtiyacım yoktur... Bu vazifeyi hamiyyeten kabul edeceğim... İnşallah elbirliğiyle şu münasebetsizliklere nihayet veririz... Allahı da, peygamberi de, eşrafı da memnun ederiz... Bunları neye söylediğimi anladınız ya... Sonradan aramızda anlaşmazlık çıkacağına şimdiden anlaşmış olalım... İşinize gelirse kalırsınız... Ben de evlâd gibi muamele ederim...

Yükselmeniz ve ilerlemenize çalışırım. Aksi halde başka bir okula gidersiniz kızım...

HATİCE

(İçeri girer) Selâmün aleyküm... Başöğretmen hanım yok mu?

ZEHRA

Birazdan gelecek...

HATİCE

(Kerime'yi göstererek) Hanım misafir mi?..

ZEHRA

Nihal hanımın yerine gelecek yeni başöğretmen hanım...

HATİCE

Ya... Allah cümlemize mübarek etsin... Nihal hanımdan pek memnunduk hanım... İnşallah siz de onun yerini tutarsınız.

KERİME

(Mağrur ve hiddetli) Nihal hanımın yerini tutmak galiba pek güç.. Bu kadar yenilik yapmak değme babayiğit harcı değildir hanım...

HATİCE

(Kinayeyi anlamıyarak) Öyledir hanım... Öyledir.. Nihal hanım sizden iyi olmasın, bir tanedir... İnşallah siz de onun gibi kendinizi sevdirirsiniz...

KERIME

(Zehra'ya) Hanım kim?

ZEHRA

Öğrencilerimizden birinin annesi... Nihal hanım da ders verir...

KERİME

Size Nihal hanım ders mi verir?..

HATİCE

Evet. Allah razı olsun...

KERİME

Para ile mi?

HATİCE

(Gülerek) İlâhî hanım... Ben para ile papuç alamıyorum... Dersi nasıl alacakmışım?..

KERİME

Peki size ne okutuyor? Namaz sûreleri mi?..

HATİCE

Yooo... Okuma, yazma, imlâ, hesap.

KERİME

Onlar da iyi amma...

HATİCE

Daha ne okutabilir ki?..

KERİME

İnsan sade dünyayı düşünmemeli hanım... Bir de ahiret var.

HATİCE

Orası öyle...

KERİME

Onun yerinde olsam sana biraz da ahirete yarıyacak şeyler öğretirdim ama bilmem ki bu genç öğretmen hanımlar...

HATİCE

(Gülerek) Orası öyle... Bizim Nihal hanım öyle ahiret işlerinden pek anlamaz, ama... Pek iyi bir kızdır yoksa...

KERİME

Olabilir... Meselâ sana bir parça dine, diyanete dair şeyler okutmamalı mı?. Meselâ Kerbelâ Vak'ası... O ne acıklı şeydir o... İnsan okurken ağlamamak elinden gelmez...

HATİCE

Ah öğretmen hanım... Nihal gidiyor diye yüreğimiz dertli ama... İnşallah sen onu arattırmıyacaksın, hakkın var... İnsan sade dünya işleriyle uğraşmamalı, ahiretini de düşünmeli... Ne olur sen de bana o Kerbelâ vak'alarını filân öğretiversen... Yaşlı, başlı kadınım ama öyle merakım vardır ki...

KERİME

Olur inşallah.

HATİCE

Hay Allah senden razı olsun.

KERİME

(Övünercesine Zehra'ya) Görüyor musun kızım.. İşte insan böyle elde edilir.. Nasıl iki dakikada bana bağlandı.

ZEHRA

Evet...

KERİME

İdareci insanın aklı böyle şeylere ermeli!.. Dediğim gibi inşallah şu okulu ıslâh ederiz.. Dinine, diyanetine merbut çocuklar yetiştiririz.. **(İçeriden bir keman sesi gelir)**

KERİME

Bu ne? Burası okul mu, düğün evi mi?

ZEHRA

Eski öğrencilerimizden birisi efendim.. Başöğretmen Nihal hanımdan ders alır da...

KERİME

(Kinaye ile) Burada çengilik dersi de veriliyor mu?...

ZEHRA

Ne demek istediğinizi anlıyamadım...

KERİME

Yok hani sanki okulda keman dersi verildikten sonra

çengilik dersi de verilebilir. Vah, vah, vah... Burası hakikaten çığırından çıkmış... **(Cemile'ye seslenerek)** Gel bakalım buraya hanım... Sen okulun eski öğrencilerindenmişsin öyle mi?..

CEMİLE

Evet efendim...

(Bu esnada Nihal kapıda görünür. Kendini göstermeden dinlemeye başlar)

KERİME

Pekâlâ... Ben de yeni başöğretmenim... Eski okulunuzu unutmazsanız, ara sıra bizi ziyarete gelirseniz memnun oluruz kızım... Lâkin artık okulda keman meşkine nihayet vermeli.. Şimdi giderken onu evine götürür, orada çalarsın...

CEMİLE

(Mahcup) Elbet efendim.. Nihal hanım müsaade etmişti de. Zaten ona veda için bekliyordum da...

(Tekrar gözlerini silmeye başlar)

KERİME

(Alaylı) Haydi kızım... Yine buyur inşallah..

(Cemile ağlıyarak kapıdan çıkarken Nihal onu elinden tutar)

KERİME

(Nihal'i görmeden Zehra'ya) Okul hakikaten çığırından çıkmış... Hemen Allah yardımıcımız olsun.. Ama evvel Allah ben onu hale, yola sokarım.. Kaybedecek zaman yok.. Görüyorsunuz ya hemen işe başladım... Okulda ar-

tık şımarıklığa nihayet verilmeli.. Anladın mı Zehra hanım?..

ZEHRA

(Başı önünde) Anladım efendim...

KERİME

Öğretmen öğretmenliğini, öğrenci öğrenciliğini bilmeli.. Öğretmen öyle öğrencileri ile yüz göz olmamalı... Anladın mı kızım?..

ZEHRA

Anladım efendim...

KERİME

Köyün zenginlerine itibar etmeli.. Çocukların öyle deli, deli gülüp oynamalarına müsaade etmemeli.. Öğrenci açık saçık giyinmemeli... Musikiler, şarkılar artık nihayet bulmalı.. Çocuklara ilâhiler belletmeli.. İbadetlerinde kusur edenlere şiddetle muamele etmeli.. Hâsılı öyle yenilik diye türlü, türlü münasebetsizlikler istemem...

HATİCE

Vallahi öğretmen hanım Nihal hanımı çok severim ya.. Sana da kanım kaynamağa başladı.. Ne kadar olsa gençlik.. O öyle ibadete filân pek ehemmiyet vermezdi.. Bazı derdim ki «A öğretmen.. Duvarlarda bu koca gâvur resimleri ne oluyor?..» Bunlar dünyanın büyükleridir! derdi.

KERİME

(Duvardaki resimlere bakarak) Bunlar ne?

ZEHRA

Öğretmen hanım yeni getirtti.. Büyük kâşiflerin resimleri...

KERİME

Onları kaldıralım kızım.. Güzel levhalar varken böyle hıristiyan resimleri koymakta manâ yok.. Hoş ben öyle pek eski fikirli değilim ama... **(Çarşafını çıkarmıya başlıyarak)** Sen de hemen o levhaları indir kızım.. Gerçi vekilim ama hemen işe başlıyorum..

(Zehra tereddüt eder) Ne duruyorsun kızım?. Ben senin Başöğretmeninim....

(Zehra tereddütle levhaları indirmeye başlar. Biraz evvel kapıda görülen Nihal içeri girer. Arkasında yine siyah gönleği vardır.)

NİHAL

Zehra hanım onlara ilişmeyiniz.
(Zehra durur)

KERİME

Siz kimsiniz?

NİHAL

Başöğretmen...

KERİME

Sabık başöğretmen Nihal hanım mı?. Teşerrüf ettim.. Ben de yeni başöğretmen...

NİHAL

Daha pek sabık değilim hanımefendi...

KERİME

Fakat madem ki gitmek üzeresiniz...

NİHAL

Görüyorsunuz ki henüz buradayım ve ben burada iken okula dokunulamaz.. Levhalar indirilemez... Okulda biraz teselli ve saadet aramıya gelmiş bir zavallı genç kız koğulamaz... Yavaş yavaş hakikati ve insanlığı anlamıya alışmış, yavaş yavaş gözündeki cehil ve taassup perdeleri düşmeye başlamış bir Hatice hanım yeniden yanlış yollara sürüklenemez... **(Büyük bir soğukkanlılıkla)** Hanımefendi bir kahve emreder misiniz?

KERİME

Ne hacet?

NİHAL

İkrama mecburum... Misafirimsiniz..

KERİME

Misafir miyim?

NİHAL

Öyle. Çünkü ev sahibiyim ve kalıyorum..

KERİME

İstifa etmiyor musunuz?.. **(Doktor ve müfettiş girerler)**

MÜFETTİŞ

Otomobil hazır Nihal...

NİHAL

Evet; fakat ben gidemiyorum...

MÜFETTİŞ

Gidemiyor musunuz... Niçin?.

NİHAL

(Sessiz ve kadere boyun eğercesine) Eskilerin dediği gibi «kader, kısmet» müfettiş hanımefendi... Başladığım büyük iş bir ayda, bir senede, beş senede bitecek gibi değil. Okul vasıtasiyle kurtarılacak bütün bir memleket var.. Silinecek göz yaşları, sarılacak yaralar var...

Öğretmen elindeki meşaleyi düşürdümü birden karanlıklar yeniden geliyor.. İstanbul'dan ve hayattan artık isteğimle vazgeçiyorum... Kürsümün üzerinde öleceğim, son nefesimi verirken meşalemi hâlâ elimde tutarak:

«Işık.. biraz daha ışık!...»
diye bağıracağım.. Son sözüm bu olacak!...

S O N